

νεοελληνικό κάστρο και κάτι από άρχαιο ναό ακόμα.

Δι' θά πασίσω να τον συγκρίνω με ξένους ποιητές για να δείξω τη θέση που μπορεί να έχει ο ποιητής αυτός για τον τόπο μας, γιατί τις συγκρίσεις τις θεωρώ αδύναμες κι άσκοπες, μα μπορώ να πω πως όποια σημασία μπορεί να έχει το έργο ενός Ουγκώ για τη Γαλλία τέτοια και το έργο του Παλαμά για την Ελλάδα. Έχει την πανθεϊστική φιλοσοφία και την επίδραση των πύθων και έχει το περιμάζεμα ενός μεγάλου ύλικού με το οποίο άλλοι θα μπορούσαν να χτίσουν καινούργιες εκκλησίες. Ως μορφή και στίχος ή ποιήσή του έχει μεγάλη συγγένεια με την ποίηση του Βέλγου Βερερέν.

Γύρω απ' τόν Παλαμά, φανερώθηκαν ποιητές και λογογράφοι σαν τους κυρίους Βλαχουγιάννη, Γρυπάρη, Βασιλικό, για τους οποίους θα μιλήσουμε πιο κάτω, για κάποια υστεριότερη έκδηλωσή τους που τους κάνει προσωπικότερους, ο Μαλακάσης κι ο Πορφύρας, ποιητές αυτοί, ιδίως ο δεύτερος μιας μελωδίας ξεχωριστής που ξεδιπλώνει κάποιες πρωτοφανέστερες αρετές της γλώσσας μας, μα πάντα μιας ποίησης που έμεινε δέ μου πολυγούσταρη.

Δεύτερο έργο που παίρνω στην τύχη απ' τα ποιητικά, αν εξαιρέσουμε εκείνο του Κώστα Κρυστάλλη, που ήθε με θεοκριτικά όνειρα να τραγουδήσει τους άπομακρους θεοβόλους και τη ζωή την πανέμουστη των ειδυλλίων και του τσοπάνου σε μια γλώσσα λεβέντικη και λαχρική δημοτική και που δεν πρόφτασε να εκδηλωθεί γιατί ο θάνατος τον άρπαξε παράκαιρα στις μαύρες φιερούδες του, είναι το έργο του Γιάννη Καμπύση, του άδικοθανατισμένου κι αυτό μέσα στο λουλούδιασμα της ζωής του.

Άς μην υποθέσω κανείς πως χαριζόμενος στο σκληρό χαμό του ποιητή αυτού θα τον άνεβάσω ψηλότερα απ' ό,τι του πρέπει. Τα έργα του Καμπύση είναι πάντοτε δοκίμια και τα περισσότερα άτυχα, μα αν είχαν μια μεγάλη σημασία την είχαν γιατί φανέρωσαν μια τιτανική προσπάθεια, μια αγωνία, για το άνοιγμα κάποιων κλειστών και άγνωστων άκόμα δρόμων. Η ζωή του ήταν δραμητική και βιαστική και ή δραμή και ή βία του ήταν σαν μια πρόγνωση του θανάτου του. Και μέσα στα έργα του αυτό δείχνεται ολοφάνερα κι ιδίως στα γράμματα που έστειλε απ' τη Γερμανία όπου ένοιωσε τον έαυτό του έκμηδενισμένο ανάμεσα σε μια μεγάλη ζωή που βρήθηκε ξαφνικά και τον ζάλισε το μεθύσι της. Μα ή προσπάθειά του θα παραμείνη πάντοτε εύγε-

νικιά και συμπαθητική στα νεοελληνικά γράμματα για τον έρω του πόθο να χραξή πρώτος αυτός τα σχέδια του κοινωνικού δράματος σε εποχή που τα κωμειδύλλια κι οι ψευτοκλασικές τραγωδίες με τους Τιμολέοντες Άμπελάδες έδιναν κι έπερναν στο έλληνικό θέατρο και στους Λασσανέιους διαγωνισμούς.

Αυτό από ποίηση και δράμα μπορούμε να δείξουμε της γόνιμης εκείνης εποχής με τα 'Ίντερμέδια' και άλλα ποιήματα του Γρυπάρη που ως νόημα, μα περισσότερο ως τέχνη και στίχος έπειτα από το Σολωμό δεν είχε φανερωθεί στον τόπο μας. Και τώρα ερχόμαστε στο διήγημα με τον Παπαδιαμάντη, τον Καρκαβίτσα και το Βλαχογιάννη. Ο κ. Βλαχογιάννης έξω απ' τα όλιγιστα λυρικά του που έχουν κάποια σελλεική πνοή περισσότερο από άλλα, άλλων, που τους έγινε ή σύγκριση αυτή άδικαιολόγητα και τα διηγήματά του που όταν ξεφεύγουν από κάποια στενή αντίληψη και ήθογραφική, παίρνουν κάτι από επική όλως όμορφιά, τον άπασχόλησε πιο πολύ ή νεώτερή μας ιστορία όπου έχει τη μεγαλύτερη ίσως έπιτυχία αν και ο ίδιος, άμφιβάλλω, αν το πιστεύη.

(Στάλλο φύλλο τελιώνει)

ΣΩΤΗΡΗΣ ΣΚΙΠΗΣ

ΑΗΣ ΓΕΩΡΓΗΣ

Άπ' τα στεκούμενα νερά σε μέταλλα αντίφγγουν
Κατά την ώρα την θαμπή που βγαίνει ο άποσπερίτης
Και χαιρετάει το γύριμο του ήλιου μέσ' το Αιγαίο
Πέρα στη χώρα πέφτουνε μακρυές, σαν καλοήχοι,
Σκιές, κι' άναρχα χορεύουν
Οι βραδινές οι ευωδιές κι' οι τελευταίοι ήχοι.

Ο Ρήγας έβασίλευε σε τραγική μια δύση
— Άπό μακρυνά μας θάμπωτος άχτίνα 'πό χρυσάφι —
Ο Ρήγας έβασίλευε στο αίμα του που πήζει.
Και τώρα απλώνεται σιγά το φωτερό σκοτάδι.
"Όλα σε σκιές χωνεύουνε. Ζωή και παραμύθι.
Κάτω στη λάκκια άρχίησε να φωσφορίζει ή Άθήνα
Του φεγγαριού ' ή αγαπητό και πόνο σαμαμύθι.
Delhi A. ΒΑΣΙΛΟΣ

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΕΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ ΧΡΟΝΙΑΤΙΚΗ

Για την Άθήνα Δρ. 5.— Για τις Έπαρχίες Δρ. 7
Για το Έξωτερικό Δρ. 10.

Για τις Έπαρχίες δεχόμαστε και τρίμηνες (2 Δρ. την τριμήνια) συνδρομές.

Κανένας δε γράφεται συνδρομητής ά δι στείλει μπροστά τη συνδρομή του.

10 λεπτά το φύλλο λεπτά 10

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ. Στα κιάκια (Σύνταγμα, Όμόνοια, Έθν. Τράπεζα Ύπ. Οικονομικών, Σταθμός Τροχιάδρου (Άκαδημαί), Βουλή, Σταθμός ύπόγειου Σιδηροδρόμου (Όμόνοια), στα βιβλιοπωλεία "Έστίας" Γ. Κολάρου και Σακέτου (άντικρυ στη Βουλή).

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

Το νιογέννητο... του Λασκαράτου — Ο κ. βιαστικός — Νέο Υπουργείο — Έπιστημονικές μονογραφίες του Ψυχάρη — Ο καημένος ο Σουρής!

ΤΟ ΚΑΙΝΟΥΡΙΟ Υπουργείο μας θύμισε, με το συμπάθειο, το χαριτωμένο έπίγραμμα του μακαρίτη Λασκαράτου σε κάποιο νιογέννητο γαϊδούρι. "Έτσι και μες μπορούμε να τον ευκνηθούμε να χει "δση δύναται άθρωπία", μα όχι από την άθρωπία πουχε το παιδί Υπουργείο, γιατί τότε καλύτερα κτλ.

Να σας πούμε όμως την αλήθεια, δεν το βλέπουμε και τόσο καινούριο και γι' αυτό δε συντροφεύουμε την "Ακρόπολη" στα ξεφρενιασμένα Ζήτω της. Πρώτα πρώτα ο κ. Στάης είναι υπαίσιος, τόσο παλιός μάλιστα, ώστε καταντούσε μπροστά του να φαίνεται καινούριος ως κι ο κ. Στεφανόπουλος άκόμα. Ο κ. Στάης πέρασε, άλόμονο!, τόσες φορές ως τώρα από το Υπουργείο της Παιδείας και πάντα μια τεράστια τρέλα στο νερό άφησε για μοναδική θύμηση της Υπουργίας του. Ίσως τώρα, με το καινούριο Υπουργείο του, την τρέλα—αυτή τη μεγαλώσει άκόμα περισσότερο.

Όσο για τον κ. Λεβίδη, μόνο τις τελευταίες ρητορικές παραθέσεις του που ξεφούρνισε ως πρόδότη της Βουλής αν ξετάσουμε, θα δούμε πως όχι μόνο καινούριος δεν είναι, μα κατάνησε πια καταντί προκατακλυσμάτος. Η "Ακρόπολη" μάλιστα, δώ και λίγους μήνες, σχολιάζοντας κάτι προγονόληκτα προεδρικά λόγια του άποστήριξε, και με όλο της το δικιο, πως το μυαλό του κ. Λεβίδη άρχίησε να παθαίνει το γνωστό γεροντικό νεροόλασμα.

Ο κ. Έμπειγίος κι ο κ. Μπαλτατζής γινήκανε Υπουργοί από κομματική ανάγκη μπορεί να ναι νέοι στα χρόνια, μα

αυτούς κάτι άκουσε, κάτι άρπαξε το "Έθνος για τους προγόνους του, για τα παρασμένα του. Κέρδος βέβαια κι αυτό. Το κέρδος όμως εκείνο θα τάπολάβαινε μαζί με μύρια άλλα μεγαλύτερα κέρδη αν το παιδεντικό το σύστημα των ανθρώπων εκείνων άπείδλεπε στη μόρφωση των Έλλήνων, κι όχι στη μετομόρφωσή τους σε παλιούς Έλληνες.

Ηρθανε κατόπι οι άγραμμικοί οι Σουλιώτες κι οι Κλέφτες και τους διδάξανε αυτοί τους Δασκάλους ποιός είναι ο τωρινός ο Έλληνομύθος, που φωλιάζει, κι από που πρέπει να ξαναφυτευτεί και να ξαπλωθί το νεοελληνικό το φρόνημα, ή νεοελληνική ή ιδέα. Τους θαμάσανε όλοι, τους λατρίψανε και τους αγιάσανε, όμως το μάθημά τους κενένας τους δεν τέκονσε.

§ 13

Φιλολογική στερωδύνη.

Άς ξανάρθουμε τώρα στη θεωρία του φίλου, πως άλλα τα γράμματα, κι άλλη ή δημιουργική ή φιλολογία. Το κηρύχνει λοιπό θαρρετά πως έξοχα καλλιτεχνήματα δεν έβγαλε το "Έθνος. Θα μιλούσε βέ-

βαια πιο σωστά ά μας έλεγε πως τέτοια καλλιτεχνήματα έβγαλε το έθνος, όχι όμως κι' οι δασκαλογένητοι συγγραφείς του. Άς λησμονήσουμε όμως μια στιγμή τα Δημοτικά μας Τραγούδια, τον Έρωτόκριτο και το Σολωμό, κι άς τον άκολουθήσουμε. Μόλις τώρα κοντά, λέει, άρχισαμε και δείχτε με μικρά σημάδια ζωής. Άπό έργα της κοινής φιλολογίας και της έπιστήμης, λέει, κάτι είδαμε. "Όσο για έργα λογοτεχνικά όμως, μας ρωτάει: Ποιί τους μπορούμε να πούμε πως θα ζήσουνε και θα λογαριαστούνε μνημεία της διανοητικής μας ιστορίας; Έδώ ξάφνα θυμάται τα Τραγούδια, μα ταφίνει κατά μέρας, επειδή θα ταναφέρη άργότερα. "Ο λόγος τώρα για τους Λόγιους της εποχής του, δηλαδή για κείνους ίσα ίσα που χύνανε νερό στη φωτιά της Δημιουργικής φαντασίας! Νοιώθει την έλλειψη, όμως ή δεν μπορεί ή δεν τολμάει να την άποδώση παστρικά κι άδίσταχτα στο Δασκαλισμό. Δι' θρηνεί που βρήθηκε ο λογισιατισμός να μας πνίξη τον έθνικό το νού, παρά μας θυμίζει μονάχα πως περάσανε διακόσα χρόνια κι άκόμα δε μας βγήκανε άριστοουργήματα! Υπάρχουνε, λέει, μερικά ποιήματα Σούτζικα, μα φαίνονται σαν ξαναφυτεμένα από Ευρωπαϊκά περιβόλια. Στο δικό μας τον Παρ-

νασσο δε φυτρώσανε. "Όραία κρίνει είδω, και με την αλήθεια σοφά. Άξαφνα όμως μας τα χαλνάει πάλε, επειδή μας παρατηρεί πως τα καλλίτερα τους είναι πατριωτικά, κι ο πατριωτισμός είναι ένα και μονάχο πάθος από τα πολλά που χωμακτίζουμε την ψυχή μας, λοιπόν και την ποίηση. Καταντάει πια μονότονο, σαν να λήη.

Άς υποθέσουμε μια στιγμή πως εΐτανε γραφτό τους να ζήσουνε αυτό το είδος τα Σούτζικα. Το πως είναι πατριωτικά, αυτό θα τους έδινε άκόμα πιο βαθύτερες ρίζες ζωής. Έπειδή, έργο που βγήκε από την πατριωτική εκείνη άτμοσφαιρα, σώνει να είναι γραμμένο με δύναμη και με τέχνη, θα πή και πως καθρεφτίζει την εποχή του πιστά κι αλάθευτα. Κι αυτό είναι το χαρχητηριστικό της άθληνης τέχνης. Ρωτούμε όμως, πως μπορούσε να μας δίνη κι άλλο ύλικό έξόν από το πατριωτικό ή άτμοσφαιρα της εποχής εκείνης, καθώς και της προητητηνης, και της κατοπινής, άφου, την προητητηνη την εποχή ή δουλειά του έθνους, δηλαδή ή πολιτική του ή δουλειά, εΐτανε δλότελα άκάμωτη, την εποχή που έγραφε ο ιστορικός μας εΐτανε μισοκάμωτη, και την κατοπινή την εποχή, τη σημερινή μας, μνήσκει άκόμα μισοκάμωτη; Πως μπορείς να περιμένης μουσική συ-